

Min faglige holdning som sosionom i forhold til min kristne tro

Av diakon Bjørn Vilberg

Hvert år i august arrangerer diakonikonsulentene i Hamar, Tunsberg, Borg og Oslo retreatdager for diakoniarbeiderne fra menighetene i de fire bispedømmene. I år ble arrangementet avviklet på Knattholmen ved Sandefjord i dagene 22.-24. august.

Blant andre foredrag, holdt diakonene Kristin Fæhn og Bjørn Vilberg hvert sitt foredrag om fagutdannelsens forhold til den kristne tro. Vi bringer i dette nummeret Vilbergs innlegg, og følger opp med Fæhns i et senere nummer.

Min faglige holdning som sosionom i forhold til min kristne tro.

Framstillingen av dette temaet må bli en nærmere presentasjon av særpreget og innholdet i sosionomens faglige holdning. Altså: Hva kjennetegner sosionomens faglige holdning? Og videre: Hva kjennetegner min kristne tro?

Da jeg forutsetter at det siste lyder mer kjent enn det første, vil hovedvekten av framstillingen dreie seg om innholdet i sosionomens faglige holdning. Det er likevel når vi begynner å se på forbindelsene mellom kristen tro og faglig holdning – sammenfallende eller fylt av spenninger og motsetninger – at det kan bli et fruktbart resultat. Det siste håper jeg det kan bli muligheter til å samtale om.

A. Om vårt fags forhold til verdier.

Faglige holdninger har innebygget i seg verdier. Vårt fag som sosionomer er sterkt verdiladte. Det er ikke spørsmål om vi ved vårt fags metoder, teknikker og holdninger formidler verdier.

Spørsmålet er: **Hvilke** verdier formidler vi? Og **hvordan** formidle våre verdier på en god og faglig måte?

Som sosionom handler jeg hele tiden ut fra et sett av verdier, jeg handler hele tiden ut fra mitt verdigrunnlag.

Dette kan deles opp i 2 kategorier:

1. Det fellesfaglige verdigrunnlag.
2. Mitt personlige verdigrunnlag.

Med **fellesfaglig verdigrunnlag** mener jeg de verdier som er felles for oss sosionomer og som utdannelsen skal hjelpe oss til å tilegne oss. Slike verdier er f.eks. prinsippene om å tilstrebe en **ikke-dømmende** og **aksepterende holdning** i møte med mennesker, og å hjelpe dem på en måte som øker deres evne til sjøl å **ta ansvar for egne handlinger**. Et annet verdiladet prinsipp er min respekt for klientens rett til sjøl å **bestemme over sine handling-**

ger. Alle disse verdiene/prinsippene har jeg felles med mine kolleger, uavhengig av at jeg er kristen og andre ikke er det.

Med **personlig verdigrunnlag** mener jeg de verdier som er mine personlige. Som voksent menneske har jeg foretatt en rekke, kanskje mer eller mindre bevisste valg av verdier. Her er vi sosionomer selvfølgelig – som alle andre – veldig forskjellige, både m.h.t. livssyn, politiske oppfatninger osv.

B. Hva med verdinøytralitet?

Under utdannelsen ble verdinøytralitet i enkelte sammenhenger, bl.a. i faget individuelt sosialt arbeid, framhevet som ønskelig og nødvendig. Mitt personlige verdigrunnlag skulle holdes utenfor, helst skjules, i mitt arbeid som profesjonell sosialarbeider. Liknende holdninger har jeg senere møtt ute i praktisk arbeid.

Troen på at en er i stand til å forholde seg verdinøytral synes å ha vært dominerende i lang tid. Og mange tror fortsatt at bare jeg ikke foretar valg av noe ekstrem karakter eller litt utenom det vanlige, da forholder jeg meg verdinøytral. Jeg snakket engang med en ung, gift kvinne som syntes det var vanskelig å vite hvilket parti hun skulle stemme på. Men hun stemte nå KrF., hun, for da gjorde hun iallefall ikke noe gærnt! Altså en noe ureflektert holdning som baserer seg på at det finnes verdinøytrale soner hvor en er uangripelig for angrep. En sosionom vil før eller senere oppdage at han likevel formidler egne, personlige standpunkter, men **uklart** og **lite bevisst**, og dermed på en faglig, uforsvarlig måte.

C. Verdibevissthet.

Faglig utvikling innebærer å arbeide med å bli seg bevisst sine personlige verdier.

For det ene: **Hvilke personlige holdninger og verdier har jeg?**

For det andre: **På hvilken måte** preger disse meg?

Er vi da tilbake der sosialt arbeid vel mye starta, at klienten er prisgitt det livssyn og de oppfatninger de forskjellige sosialarbeidere tilfeldigvis har?

Nei, etter min oppfatning ikke.

Poenget med verdibevissthet er at jo klarere en ser seg sjøl, sine personlige holdninger og hvordan de preger en, jo bedre vil en være i stand til å velge **hvordan** personlige verdigrunnlag skal komme til uttrykk i klientsituasjoner.

Så lenge jeg alltid, og derfor også i mitt møte med klientene, **preges av hele mitt verdigrunnlag**, blir spørsmålet om mine personlige verdier kommer til uttrykk på en måte som **binder eller frigjør klientene**.

D. Personlig verdigrunnlag – en del av vårt faglige redskap.

Er det at vi forkaster verdinøytraliteten en **nødløsning** ut fra erkjennelsen av at den likevel ikke er mulig?

Etter min oppfatning, nei.

Verdinøytraliteten er ikke mulig, men den er heller ikke ønskelig. Faglighet har bl.a. med ikke å bruke hverken kunnskaper eller holdninger ukritisk, men **bevisst**, ut fra hva klienten trenger for å modnes.

Verdinøytral/nøytral.

En noe lettvent løsning er å si: «Nå skal vi ikke være nøytrale lenger.» Vi må imidlertid skille skarpt mellom verdinøytralitet på den ene siden og det å forholde seg nøytral i klientsituasjoner på en andre siden.

Hvor jeg befinner meg langs denne dimensjonen har med hva jeg overfor klienter tilkjenner av meninger, verdistandpunkter, personlige holdninger. Noen klienter trenger i visse situasjoner at jeg er forholdsvis personlig. Å dele med klientene av mitt personlige verdigrunnlag kan være noe som i visse situasjoner fremmer vekst hos klientene. Men ofte skal jeg forholde meg mer nøytral. Klienten får dermed lite kjennskap til hva jeg personlig mener, sjøl ville ha valgt osv.

Om jeg er mer eller mindre nøytral eller personlig må ha med klientens behov å gjøre, ikke mine behov for å vise hva jeg mener eller står for. Evnen til dette har i stor grad med trygghet og egne verdier å gjøre. Jeg har lyst til å understreke akkurat dette, fordi altfor ofte er det våre behov for å tilkjenngi egne standpunkter og meninger som kommer til uttrykk. Jeg tør våge den påstand at jo mindre verdibevisst en er, jo mer kan en komme til å påvirke mennesker med sine personlige verdier på en faglig uforvarlig måte.

Konklusjon:

1. Faglighet er ikke bare å bruke den delen av seg sjøl som har med fellesfaglige kunnskaper og holdninger å gjøre.
2. Faglighet har med å kunne møte klienten på det i hans liv som han trenger hjelp til, også områder av hans liv som sterkt berører mitt personlige verdigrunnlag (livssyn, forhold til døden, hvorfor jeg lever, holdninger til samliv, seksualitet etc.)
3. Faglighet er bruken av hele mitt verdigrunnlag, men bevisst, på en måte som klienten trenger.

E. Konsekvenser av verdinøytraliteten.

Det å ikke bli seg bevisst sitt personlige verdigrunnlag får konsekvenser for ens faglige trygghet:– Trygghet på å gå inn på de områder i klientens liv som utfordrer meg på mitt fellesfaglige verdigrunnlag (bolig, arbeid, økonomi, psykiske konflikter, narkomani, alkoholisme, samlivskonflikter). – Utrygghet på å møte klienter på det i deres liv som berører mine personlige verdier (moraliske spørsmål, religiøse problemer, verdivalg, holdninger til seksualitet, forhold til døden etc.).

Eks. Personer med stor skyldfølelse, fraskilte som er opptatt av moralske spørsmål.

Hvorfor denne «mangelen på å høre eller møte» klientens behov?

F. Kristen tro/kristent verdigrunnlag.

Mitt kristne verdigrunnlag består av:

1. Min kristne tro. Sentralt i kristentroen står: Tilgivelse, syndsforlatelse og troen på Guds kraft, bønn.
2. Mitt normgrunnlag. F.eks. holdninger til seksualitet, samliv, skilsmisse. Normgrunnlaget er sterkt **verdi- og følelesesladet**.

Forbausende mange mennesker har tanker, erfaringer, følelser omkring dette med Gud. Men som oftest er de blitt skuffet fordi livet er blitt så vanskelig. Gud har ikke «svart til» deres forventninger og ønsker når de mest trengte det.

Det naturlige for en som har med mennesker å gjøre vil være å kartlegge også dette området, for å finne ut om klienten er opptatt av slike spørsmål og ønsker å snakke om dem. Jeg har på følelsen av at dette stort sett er et område som blir fortrent, bevisst eller ubevisst, også blant kristne sosialarbeidere f.eks. på sosialkontorene. Det er et område som ikke hører til det fellesfaglige verdigrunnlaget, følgelig kreves det mer av hver enkelt å stå fram overfor de andre ved kontoret som gjerne vil hevde en mer «verdinøytral linje». En tuter som kjent med de ulver en er sammen med.

Spørsmålet er: Er det mine eller klientenes behov jeg dekker ved å ta opp spørsmålet om Gud og Gudstro?

Personlig tror jeg at noe av en **nøkkel** her er ens eget forhold til sitt verdigrunnlag, om det er noe som oppleves bindende eller frigjørende i ens eget liv.

Er mitt verdigrunnlag:

1. **En byrde.** «Det og det får jeg ikke lov til.» Da legger en grunnlag for moralisme og kontroll av andre.
2. **Noe godt** for meg som også er knyttet til troen på tilgivelse og Guds kraft.

Antagelse: Det som virker frigjørende i mitt eget liv m.h.t. kristent verdigrunnlag kan jeg også ha tro på at jeg formidler på en måte som ikke virker bindende eller kontrollerende på klienten.